

BOEKBESPREKING

J.C. Zadoks. 2008. On the political economy of plant disease epidemics. Capita selecta in historical epidemiology. Wageningen Academic Publishers. ISBN978-90-8686-086-9. Prijs € 39.

Mijn eerste les in de fytopathologie van prof. Dekker herinner ik me goed: hij liet ons middeleeuwse schilderijen zien met mensen die ernstig kreupel geworden waren door het eten van graan dat verontreinigd was met sclerotiën van *Claviceps purpurea*. De beroemde hongersnood in Ierland, veroorzaakt door de plotselinge uitbraak van de aardappelziekte, krijgen plantenziektkundestudenten keer op keer ingepeperd, mede omdat dit de bakermat vormde voor het moderne wetenschappelijke onderzoek van de plantenziektkunde. Zadoks heeft origineel bronnenwerk gedaan om een aantal plantenziektkundige historien van een nieuw jasje te voorzien, en bovendien aandacht te besteden aan meer dan alleen de historische 'klassiekers'.

Het boek omvat drie delen: (1) roest op tarwe in de antieke tijden, (2) gele roest en aardappelziekte in het midden van de 19^e eeuw in Europa en (3) voedselproductie gedurende de 1^e wereldoorlog in zowel Nederland als Duitsland. Zadoks besluit met twee meer algemene hoofdstukken over de maatschappelijke rol van plantenziekten. In bijlagen geeft Zadoks citaten of samenvattingen daarvan waarop hij zijn betoog baseert. Het is een intrigerend vademecum met veel frappante details.

Vaak wordt beweerd dat historisch onderzoek ons een spiegel voorhoudt voor evaluatie van huidige en toekomstige problemen. "Is dit nu ook zo?", vroeg ik me regelmatig af tijdens het lezen. Veel van het beschrevene gebeurde in tijden dat men nauwelijks of niets afwist van plantenziekten. Economieën waren lokaal, waardoor een misoogst op een plaats niet kon worden verdisconteerd door importen van elders, en rampspoed het gevolg was. Nu kan dat wel. De huidige problematiek in Nederland is dan ook eerder omgekeerd: de vraag is, hoe minimaliseren we de verspreiding van plantenpathogenen ondanks de internationale handel? Wat ik uit het boek van Zadoks haal is hoe belangrijk planning en logistiek is. De Duitsers leden in de 1^e wereldoorlog enorm doordat er geen planning was wat betreft agrarische productie. Ook nu nog is logistiek en planning gigantisch belangrijk. In zeer veel landen gaat veel productie verloren door verkeerde opslag. In landen waarin de agrarische productie toch al een probleem is, is dit probleem nijpend, maar ook in Nederland kunnen we er wat van met de kleine miljard kilogram voedsel die we jaarlijks weggooien.

Zadoks hanteert een pittige stijl, die, uiteraard, doorspekt is met plantenziektkundige termen. Dit maakt het werk waarschijnlijk wat zwaar voor historici die niet meer dan een algemeen besef hebben van plantenziektkunde, maar voor mycologen is het goed te doen. Het boek is voorzien van veel grafieken en figuren, waaronder twee kleurenreproducties uit oude werken: *Puccinia striiformis* uit 1896 en *Claviceps purpurea* uit 1791. Voor paddenstoelenkundigen is dit werk interessante kost, want de kwantitatieve informatie die hier verschaft wordt over schimmels kon alleen maar verzameld worden wegens het belang in verband met de voedselvoorziening. Op deze manier komen veel historische schimmelfeiten aan de orde, waar bij de maatschappelijk in het algemeen minder belangrijke paddenstoelen deze veelal ontbreekt.

Aad Termorshuizen